

TORMOD HEIER
RUNE OTTOSEN
TERJE TVEDT (red.)

LIBYA

Krigens uutholdelige letthet

CAPPELEN DAMM AKADEMISK

Tormod Heier, Rune Ottosen og Terje Tvedt (red.)

Libya: Krigens uutholdelige letthet

CAPPELEN DAMM AKADEMISK

Forord

Etter et initiativ fra Rune Ottosen høsten 2018 om å lage en bok om Norges deltagelse i Libya-krigen, samlet vi et knippe forfattere med faglige forutsetninger for å belyse ulike sider ved hva som skjedde da Norge for første gang bombet et land i Afrika. Hensikten med boken er å presentere uavhengige, empiriske analyser om en av de mest dramatiske hendelsene i nyere norsk historie. Det er vårt håp at den vil bidra til mer offentlig debatt om Norges krig i Libya; en debatt som Stortinget i april 2019 la død. Vi vil takke alle forfatterne som har bidratt i boken, samt Fritt Ord for økonomisk støtte til prosjektet. Takk også til Cappelen Damm Akademisk Forlag for et profesjonelt og godt samarbeide om utgivelsen, inkludert nyttige fagfellevurderinger.

Oslo, 16. mai 2019

Tormod Heier, Rune Ottosen og Terje Tvedt

© CAPPELEN DAMM AS, Oslo, 2019

ISBN 978-82-02-63442-1

1. utgave, 1. opplag 2019

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Cappelen Damm AS er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov eller tillatt gjennom avtale med Kopinor, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk.

Omslagsdesign: Kristin Berg Johnsen

Sats: Bøk Oslo AS

Trykk og innbinding: AiT Bjerch AS

Boken har mottatt støtte fra Fritt Ord.

www.cda.no

akademisk@cappelendamm.no

Innhold

Forord	5
---------------------	---

Innledning	13
Krigens utholdelige lethet på Stortinget	15
Norges utenrikspolitiske rolle fremover	16
Bokens innhold	16

DEL I	
NASJONALE PERSPEKTIVER	21

Kapittel 1

Libya-krigen og fraværet av etterpåklokskap	23
<i>Terje Tvedt</i>	
Regjeringen og nasjonens dannelses – et undersøkelsesopplegg	25
Norges Afrika-krig og andre kriger	26
Storbritannias krig og Norges krig	27
Regjeringens krig og Stortingets krig	28
Libya-krigen og «situasjonen» som aldri forandret seg	30
Norges krig som «verdenssamfunnets» vilje	32
Når krig blir mer juss enn politikk	35
Krigen som moralsk valg: å forhindre eller ikke forhindre et folkemord	35
Om krig og kunnskap	37
Om å krie uten fasit	38
Krigens mål, FN og regimeendring	39
Avslutning: Om å krie for universelle verdier i verdenssamfunnets interesse .	43

Kapittel 2	
Liberale verdifellesskap og selvbilder i praksis:	47
<i>Hvordan Norge gikk til krig, og hva vi kan lære</i>	
<i>Minda Holm</i>	
Enigheten om Libya-kriken	49
Norges verdifellesskap	52
NATO, USA og det dokiske	55
Liberale selvbilder og motstridende handlinger: forholdet til USA	57
Identitet vs. handling: et ideologisk perspektiv	61
Libya-intervensjonen og økt internasjonal mistillit	64
Avslutning	66
Kapittel 3	
Hadde norske myndigheter kontroll i Libya-kriken?	71
<i>Tormod Heier</i>	
Hva er kontroll?	72
Norsk uvilje mot makt og egeninteresse?	74
Mellom splid og samhold	76
Brudd på nasjonale selvbilder?	78
Avmakt og marginalisering	80
Byrden som «god alliert»	81
Militærkraft til besvær?	83
Avslutning	86
Kapittel 4	
Norge brøt folkeretten i Libya	91
<i>Geir Ulfstein</i>	
Innledning	91
Striden om sikkerhetsrådsresolusjon 1973	92
Norges militære operasjoner og folkeretten	95
Var Norges militære operasjoner i Libya i strid med folkeretten?	97
Avslutning: Hva kan læres?	101
Kapittel 5	
Norske interesser i Libya-kriken	103
<i>Ann Karin Larssen</i>	
Innledning	103
Sikkerhetspolitiske målsettinger	104
Norge som en god alliert	105

Norge som folkerettens forsvarer og humanitær stormakt	107
Sikkerhetspolitiske konsekvenser	108
Norge som en god alliert	108
Internasjonal rettsorden og menneskerettighetsperspektivet	110
Andre sikkerhetspolitiske konsekvenser	111
Ble norske interesser sikret under gjennomføringen av intervensjonen?	113
Hvilke lærdommer kan utledes av dette?	116
Avslutning	119
Kapittel 6	
Mediene må lære av sine feil i Libya-dekningen	125
<i>Rune Ottosen</i>	
Bakgrunn	126
Freds- og konfliktjournalistikk	127
Mediestrategier	128
Betydningen av pressesenteret	131
Kampen for militær intervensjon	133
En oversikt over dekningen	134
VG som case	135
VGs dekning	136
Debatt	140
Henrettelsen av Gaddafi	140
Dekningen av Libya-utvalgets rapport	141
Taushetens retorikk og angrepet på krigsmotstandere	142
Avslutning	144
Kapittel 7	
Libya-kriken og utredningene i Storbritannia og Norge	149
<i>Øyvind Østerud</i>	
Innledning	149
Arabisk vår og arabisk vinter i Libya	150
Libya før 2011 – kimen til sammenbruddet	152
FN-resolusjon og bombetokter	153
Den britiske Libya-rapporten	156
Den norske Libya-rapporten	158
Kontrastene mellom den britiske og den norske Libya-rapporten	160
Det kontrafaktiske argumentet	164
Avslutning	166

DEL II
INTERNASJONALE PERSPEKTVIER 169
Kapittel 8

Den «humanitære krigen»	171
<i>Ola Tunander</i>	
Innledning	171
Libya-utvalgets legitimering av voldshandlinger	172
Ble norske myndigheter lurt?	175
Hva hendte i februar 2011?	177
Organisering av det islamistiske opprøret med Qatar som proxy	181
Hillary Clintons krig	184
Avslutning	188

Kapittel 9

Beskyttelse av hva og for hvem - hvordan og når?	193
<i>Da en retorisk situasjon ble en R2P-situasjon</i>	
<i>Berit von der Lippe</i>	
Retorisk perspektiv	196
Tilbakeblikk - begreper, paradokser og «never again»	198
Da en retorisk situasjon tar form av en R2P-situasjon	202
Filantropisk retorikk	204
Obamas «Mission accomplished»	207
Avslutning: Humanitære intervensioner og beskyttelsesscenarioer	210

Kapittel 10

Islamisme i Libyas opprør	215
<i>Knut S. Vikør</i>	
Gaddafi og islamismen	215
Det muslimske brorskapet i Libya	216
Den libyske islamske kampgruppa	217
Sayf al-Islam og forsoning	218
Opprøret 17. februar og islamistenes reaksjon	219
Mot siger	222
Frå milits til val	223
Jihadisme veks fram: Ansar al-Sharia	225
Derna, ei jihadistisk øy i Cyrenaica	228
Tripoli mot Tobruk, islamisme mot liberalisme?	230

IS breier seg ut	231
Avslutning: Islamismen i Libyas opprør	233

Kapittel 11

Konflikt, ustabilitet og migranter: «post-Gaddafi blues» i Sahel	237
<i>Morten Bøås</i>	
Libya og Sahel	238
Gaddafis Libya - en stabiliserende makt?	239
Gaddafis to ansikter	241
Malis «post-Gaddafi blues»	242
Nord-Mali: et vedvarende senter for politisk og sosial uro	243
Hva med Niger?	246
Avslutning	250

Tidslinje	253
------------------------	-----

Forfatterpresentasjoner	265
--------------------------------------	-----

Stikkordregister	267
-------------------------------	-----